

Dankzondag – gelijkenis van de werkers in de wijngaard

Lezingen: Deuteronomium 24 : 14 en 15 en Mattheüs 20 : 1 -16

Het verhaal van de werkers in de wijngaard. Eén van de vele gelijkenissen uit Mattheüs. Passend bij deze dankzondag, waarin we woorden zoeken voor onze dank voor gewas en arbeid. We horen over mensen die op zoek zijn naar werk, naar inkomsten voor de dag van vandaag. Hoe herkenbaar in onze tijd?

Want ook in onze tijd zijn er zoveel mensen die lijden onder werkloosheid, onder uitsluiting, die niet weten of de dag van vandaag genoeg inkomsten zal opleveren om te voorzien in het dagelijks levensonderhoud. En daarover gaat het ook in deze gelijkenis. En over de vraag: wat is eerlijk.

Ik vroeg mij af wie de werkers van het 11e uur zijn. Zou het kunnen dat het werkers waren aan wie 'iets' mankeerde? Het staat er niet. Waarom duurt het zo lang voor deze werkers gevraagd worden?

De gelijkenis is een antwoord op een vraag van Petrus die hij eerder in het evangelie gesteld heeft. 'Wij hebben alles achtergelaten en zijn u gevolgd. Waar kunnen wij naar uitzien?' (Mattheüs 19: 27) Met andere woorden: Loont het nog wat? Levert het ons ook iets op, dat navolgen van jou, Jezus?

Jezus' leerlingen zijn de eersten die aan den lijve ondervinden wat het betekent volgeling van Jezus te zijn. Jezus' antwoord is de bekende zin: 'vele eersten zullen de laatsten zijn en vele laatsten de eersten' (Mattheüs 19: 30) De gelijkenis van vanmorgen draait deze zin juist om: *'zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten'* (Mt 20: 16).

Het gaat hier om het ‘nu’ tegenover het ‘straks’. Alle menselijke posities, rangen en standen op grond waarvan wij ‘eerste’ en ‘laatste’ indelen, hebben geen waarde voor straks, zij geven geen garantie. God kiest niet op basis van ‘voor wat hoort wat’. ‘Dat ontnemt ons alle eigenwaan en behoedt ons voor vertwijfeling’, zegt Maarten Luther naar aanleiding van deze gelijkenis.

De landheer maakt een contract op met de werkers van het eerste uur. Je krijgt één denarie, een dagloon, redelijk en rechtvaardig in deze omstandigheid. Dit loon is goed om van te leven. Wie met dit contract werkt, heeft een gegarandeerd bestaan. Geen flexcontract of een aanstelling voor een jaar met alle onzekerheid van dien.

De bede uit het Onze Vader *‘geef ons elke dag het brood dat we dagelijks nodig hebben’* is hiermee verhoord. Met de werkers van het 3e, 6e en 9e uur wordt een meer vage afspraak gemaakt: ‘de betaling zal rechtvaardig zijn’. Een heel apart soort arbeidsvoorwaardengesprek.

Neem dan de werkers die op het 11e uur nog steeds staan te wachten, blijkbaar had niemand deze mensen nodig. Als zij niet aan werk komen, lijden zij honger vandaag, en de rest van de week. De heer gaat nogmaals op stap, het is niet bepaald een voorbeeld van goede werkplanning, laten we eerlijk zijn. Hij gaat op het 11e uur, 5 uur in de middag, nog één uur en de zon is onder. Hij stuurt ook deze werkers van het 11e uur naar zijn wijngaard. Zij kunnen nog een uur werken... met dezelfde vage afspraak.

De uitbetaling, een uur later, is een grote provocatie. Door te beginnen met de werkers van het 11e uur en hun een dagloon te geven. En zo krijgen alle werkers een rechtvaardig loon, genoeg

voor de dag van vandaag. Geen exorbitante bonussen, geen extraatjes. Iedereen krijgt evenveel, een rechtvaardig loon. Genoeg om deze dag te leven.

De werkers van het 1e uur klagen: wij zijn benadeeld. Maar dat is niet waar. De anderen zijn bevoordeeld – en dat is wel even slikken. Elk mens, geroepen op het 1e uur of op het 11e uur en allen daar tussen in, ontvangt een gegarandeerd bestaan. Een dagloon aan goedheid, ontferming en barmhartigheid. Dat vindt de Heer nu rechtvaardig. Rechtvaardigheid in Gods ogen is een gegeven, gegarandeerd bestaan, los van eigen prestatie en verdienste, als basis voor ieder mens. De werkers van het 1e uur hebben het er knap moeilijk mee. ‘Zet het kwaad bloed dat ik goed ben?’ (Matteüs 20: 15). ‘is jouw oog boos om dat ik goed ben?’ Zie je scheel van jaloezie? Jaloezie en het gevoel tekort gedaan te worden kan de blik op Gods barmhartigheid flink vertroebelen.

Wat is eerlijk? Het maakt uit of je deze vraag beantwoordt als gever of als ontvanger. De gever geeft aan alle werkers even veel – om te leven. De gever deelt royaal uit. De ontvangers krijgen evenveel – om van te leven. Stel nu dat de klagende werkers van het 1e uur zeggen ‘ja, maar zo bedoelde ik het nu ook weer niet? Ik klaagde misschien wat te snel, maar ik vind ook dat iedereen genoeg moet hebben om te leven.’ Dan is er een klein begin van ommekeer. Want als we niet bereid zijn te delen in de goedheid van God, hoe moet het dan verder met ons?

We zouden kunnen zeggen dat dat bedrag symbool staat voor Gods dagelijkse zorg voor mensen, Hij schenkt zijn liefdevolle goedheid.....

Elke dag weer – en morgen schenkt Hij die opnieuw.

'Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen', zegt Jezus. En dan vragen wij ons natuurlijk af wat wij hier en nu aan deze gelijkenis hebben? Het verhaal staat immers wel ver van onze realiteit af. Misschien dat een begin van een antwoord op 'wat we eraan hebben' aan het begin van de gelijkenis staat.

Daar lezen we:

'Het is met het Koninkrijk van de hemel als met een landheer die er op uittrok om dagloners voor zijn wijngaard te zoeken.'

Jezus wil met zijn gelijkenis zijn toehoorders niet iets vertellen over hoe het er in ónze wereld toegaat, maar hoe het is in 'het Koninkrijk van de hemel'.

Het koninkrijk der hemelen: niet alleen voor later maar ook bedoeld voor het hier en nu.

Want het heeft te maken met het verlangen, dat toch diep in iedere mensenziel sluimert? Een eindeloos verlangen naar een bestaan waarin elk mens echt gelukkig is, waar het voor ieder mens, ongeacht ras, godsdienst, geaardheid, goed is om te leven, waar liefde heerst en vrede en geborgenheid.

Een leven zonder angst of gebrek.....

Koninkrijk der hemelen, Koninkrijk van God.....

En niemand droeg dit visioen dichter op bij zich en leefde er meer naar dan Jezus.

Weer terug naar onze realiteit:

Werken in de wijngaard. Want God kijkt niet naar wat je gepresteerd hebt, maar kijkt naar wat je nodig hebt. God kijkt niet naar de geleverde arbeidsprestaties maar naar de behoefte

van de mens. Ons dagelijks brood, zijn liefdevolle nabijheid.
Sterker nog, keer op keer gaat hij naar de markt en als er ook de vijfde keer nog mensen staan die geen werk hebben gevonden, neemt hij ze mee en zorgt voor hun dagelijkse levensonderhoud.

In de gelijkenis van vanmorgen gaat het om Gods koninkrijk.
Zoals de landheer handelt, zo zal het zijn in een samenleving die God voor ogen staat.

Wat opvalt is het zorgzame in zijn optreden. Niemand wordt buitengesloten. De verontwaardigde arbeiders van het eerst uur worden verleid tot een andere kijk op het leven van hun naasten. In de hoop dat zij vanaf nu hun naasten anders zullen aanzien.

En wij?

Zullen ook wij niet anders om ons heen kijken, juist bij een dankdag voor gewas en arbeid?

Om te zien wat ons gegeven wordt.

Wat ons gegeven wordt om te ontvangen,
wat ons gegeven wordt om te genieten,
wat ons gegeven wordt om door te geven.

Om dichter bij onszelf te komen, om dichter bij God te komen.

Om in Gods licht te zien hoe ons leven zou kunnen zijn.

Hoe beleven wij de wereld en ons leven? Vinden we alles vanzelfsprekend of staan we stil bij de zaken die we op onze levensweg tegenkomen?

Dan komt er wellicht ruimte om te danken.

Omdat we beseffen dat heel veel in ons leven niet vanzelfsprekend is.

Want ons bestaan, de werkelijkheid om ons heen, zullen wij nooit helemaal doorgronden. De raadsels van aardbevingen en orkanen niet, en het raadsel van de seizoenen ook niet. We zijn dankbaar dat we, fris ontwaakt, een nieuwe dag mogen beginnen, na een donkere nacht, omdat we beseffen dat het niet vanzelfsprekend is.

We danken voor een genezing, voor het wonder van nieuw leven, ook al weten we van medische technologie. Maar we vragen ons in sommige momenten af of alles ook moet gebeuren, wat mogelijk is. En we weten ook dat lang niet altijd genezing mogelijk is.

Zo worden we teruggeworpen worden op de diepste lagen van ons bestaan, alle onnodige ballast kunnen we achterlaten, slechts weinig hebben we nodig.

Dat wij het aandurven om open en kwetsbaar te leven, gedragen door de liefde van God voor ons. Dag voor dag.

Dat er dan er ruimte zal zijn om te danken:

voor de vruchten van het veld, voor de oogst van geloof, hoop en liefde.

Zondag 5 november 2017

Dankzondag

Gereformeerde Kerk Loosdrecht

ds. Hillegonda Ploeger